

A KÚRIA

mint felülvizsgálati bíróság

Kfv.III.39.162/2011/4.szám

A Kúria a dr. Sarkadi Erika ügyvéd ... által képviselt ... felperesnek a ... jogtanácsos által képviselt Megyei Kormányhivatal (4400 Nyíregyháza, Hősök tere 5.) alperes ellen gyámhatósági ügyben hozott határozat felülvizsgálata iránt indult perben, amely perbe a felperes pernyertességének előmozdítása érdekében beavatkozott az ... igazgató által képviselt ... Önkormányzat Ápoló-Gondozó Otthona ... beavatkozó, a Szabolcs-Szatmár-Bereg Megyei Bíróság 2011. április 6. napján kelt 4.K.22.096/2010/7. számú jogerős ítélete ellen az alperes által 8. sorszám alatt benyújtott felülvizsgálati kérelem folytán az alulírott napon - tárgyaláson kívül - meghozta az alábbi

í t é l e t e t :

A Kúria a Szabolcs-Szatmár-Bereg Megyei Bíróság 4.K.22.096/2010/7. számú ítéletét hatályon kívül helyezi és a felperes keresetét elutasítja.

Kötelezi a felperest és a felperesi beavatkozót, hogy 15 napon belül egyetemlegesen fizessenek meg az alperesnek 10.000 /tízezer/ forint felülvizsgálati perköltséget.

A le nem rótt 20.000 /húszezer/ forint kereseti és 36.000 /harminchatezer/ forint felülvizsgálati eljárási illetéket az állam viseli.

Az ítélet ellen további felülvizsgálatnak nincs helye.

I n d o k o l á s

A felperes, mint cselekvőképességet kizáró gondnokság alá helyezett személy a beavatkozó intézmény (a továbbiakban: Otthon) ellátottja,

az Ápoló-Gondozó Otthonból való végleges távozására belátható időn belül nem kerül sor.

A felperes 2009. szeptember 9. napján azzal az írásbeli kérelemmel fordult a beavatkozó Otthon igazgatójához, hogy az intézmény szállásépületében kétágyas szobák kialakítási költségeihez hozzá kíván járulni. A beavatkozó Otthon igazgatója a kérelem teljesítéséhez hozzájárult. 2009. december 9-én a beavatkozó Otthon és a felperes - gondnoka útján - megállapodást kötöttek, amely szerint az ellátott vállalta az intézmény szállásépületében kialakításra kerülő kétágyas szobák költségeihez való hozzájárulást „az átlagot lényegesen meghaladó minőségű elhelyezési körülmények biztosítása fejében” azzal a kikötéssel, hogy ha a gondozás tíz éven belül - a haláleset kivételével - megszűnik, az egyszeri hozzájárulásnak a fennmaradó évekre jutó időarányos része a felperes részére visszafizetésre kerül.

Ezt követően a felperes vállalkozási szerződést kötött a munkálatok elvégzésére egy vállalkozóval 188.500 forint vállalkozói díj kikötése mellett. A vállalkozó az átalakítást elvégezte, amelynek eredményeként a korábbi négyágyas lakószobából 2 db kétágyas, hideg-meleg vizes kézmosóval felszerelt lakóhelyiség kialakítására került sor.

A felperes gondnokának kérelmére az első fokon eljáró ... Város Polgármesteri Hivatala Hatósági Iroda Szociális és Gyámhivatali Csoportja határozatában engedélyezte a felperes gyámhatósági fenntartásos folyószámlájáról 188.500 forint felvételét az új lakószoba kialakításához való hozzájárulás céljára.

Az alperes - felügyeleti jogkörében eljárva - a 2010. szeptember 10. napján kelt 2538-4/2010/SzGy. számú határozatával a gondnokolt vagyoni ügyében hozott elsőfokú határozatot megváltoztatta, a szoba kialakítása céljára a 188.500 forint kifizetése iránti kérelmet elutasította. Felhívta az elsőfokú gyámhatóságot, hogy intézkedjen az elsőfokú döntéssel, illetve az annak alapján történt teljesítéssel, vagy végrehajtással kialakult helyzet rendezéséről és a szükségtelenül okozott költség megtérítéséről. Határozata indokolása szerint, mivel a gondnok gyámhivatali jóváhagyás nélkül kötött szerződést a vállalkozóval, ezért a közöttük létrejött szerződés semmis. A szobák átalakításával összefüggésben felmerült költségeket intézményi költségnek minősítette, amelynek gondnokolt általi viselését a gyámhatóság a gyámhatóságokról, valamint a gyermekvédelmi és gyámügyi eljárásról szóló 149/2007.(IX.10.) Korm. rendelet (a továbbiakban: Gyer.) 149.§-ának (4) bekezdése értelmében nem engedélyezheti. Hivatkozva a beavatkozó 2006. június 6. napján kelt 4066-2/2006 számú működési engedélyére, és a 2008. december 31. napján jogerőre emelkedett 1021-7/2008. számú működési engedélyről rendelkező határozatra megállapította, hogy a beavatkozó Otthon nem rendelkezik működési engedéllyel emelt

szintű, illetve átlagot jóval meghaladó minőségű elhelyezési körülményeket és szolgáltatásokat biztosító férőhelyre, így egyszeri hozzájárulást sem kérhet az intézményben történő elhelyezés során.

A felperes keresetében az alperes határozatának megváltoztatását, és az elsőfokú hatóság határozatának helybenhagyását kérte. Állította, hogy az elvégzett beruházás számára kedvezőbb elhelyezést és jobb életkörülményt biztosít. Hivatkozott arra, hogy a közte és az intézmény között létrejött megállapodás a ... Megyei Önkormányzat által kiadott Mkgy.14/2008.(XI.30.) rendelet (a továbbiakban: Ör.) 2. számú melléklet 8. pontjában foglaltak alapján jött létre, az Otthon az intézményi átlagot jelentő körülményekhez képest ígért átlagon felüli elhelyezést. A beavatkozói Otthon emelt szintű ellátásnak megfelelő térítési díjat sem számított fel. A megvalósult átalakítás miatt az összeg nem tekinthető intézményi költségnek.

Keresetét a Gyer. 149.§ (5) bekezdésében foglaltakra, az Alkotmány egyes rendelkezéseire,, a fogyatékos személyek jogairól szóló, az esélyegyenlőségre vonatkozó törvényi szabályokra, valamint a Polgári Törvénykönyvről szóló 1959. évi IV. törvény (a továbbiakban: Ptk.) 20/C. §-ára alapította.

Az elsőfokú bíróság hatályon kívül helyezte az alperes határozatát jogerős. Ítéletében megállapította, hogy a gyámhatóság kifizetést engedélyező határozata egyben a felperes és az átalakítást végző vállalkozó közötti szerződés jóváhagyását is jelentette.

A vállalkozói szerződés létrejöttét és annak hatósági jóváhagyását látta igazoltnak azzal, hogy a felperes és beavatkozói az elsőfokú gyámhatósághoz szóban bejelentette a tervezett átalakítást, a gyámhatóság megtekintette a helyszínt és szóban hozzájárult az átalakítás elvégzéséhez.

Hangsúlyozta a megyei bíróság, hogy a gondnok vagyonkezelésének alapvetően két célt kell szolgálnia. Egyrészt meg kell óvnia a gondnokság alá helyezett személy vagyonát; másrészt pedig a vagyonból biztosítani kell a gondnokolt jólétét. E két cél együttes érvényesülését szolgálja a Ptk. 20/B. § rendelkezése, amely tartalmában azonos a Gyer. 147. § (1) bekezdése szerint alkalmazandó a házasságról, a családról és a gyámságról szóló 1952. évi IV. törvény (a továbbiakban: Csjt.) 82. § (2) bekezdésében foglaltakkal. E kettős cél alapján a gondnoknak és a gyámhatóságnak mérlegelnie kell, hogy a konkrét helyzetben melyik célnak kell teljesülnie. A perbeli esetben - a bíróság álláspontja értelmében és a gondnok, valamint a gyámhatóság jogszerű, helyes döntésének eredményeként - a jogszabályi hierarchiában magasabb szinten álló Ptk. 20/C. §-a érvényesült, szemben a Gyer. felperesi vagyon megóvásának kötelezettségét előíró alacsonyabb szintű jogszabály rendelkezéseivel.

A jogerős ítélet ellen az alperes nyújtott be felülvizsgálati kérelmet, amelyben a jogerős ítélet hatályon kívül helyezését és a kereset elutasítását kérte.

Álláspontja szerint a felperes és a beavatkozó Otthon között létrejött megállapodás tekintetében nem alkalmazható a Ör., mivel az az átlagot jóval meghaladó minőségű elhelyezési körülményeket és szolgáltatásokat biztosító, azaz emelt szintű férőhellyel rendelkező, tartós bentlakásos intézményekre vonatkozik. A beavatkozó Otthon pedig nem rendelkezik működési engedéllyel emelt szintű férőhelyre. A beavatkozó Otthon a vitássá tett megállapodásban egyszeri hozzájárulást kért, amelyet csak emelt szintű férőhely esetén tehetett volna meg.

Felülvizsgálati kérelmében továbbra is vitatta a felperes és a vállalkozó közötti szerződés létrejöttét, mivel hiányzott annak a gyámhatóság általi előzetes jóváhagyása.

Ebben a körben - a közigazgatási hatósági eljárás és szolgáltatás általános szabályairól szóló 2004. évi CXL. törvény (a továbbiakban: Ket.) vonatkozó rendelkezéseinek felhívása mellett - arra hivatkozott, hogy a szerződésben foglalt törvényes képviselői jognyilatkozat jóváhagyása kérelemre induló gyámhatósági eljárás, melyhez a kérelmezőnek csatolnia kell a jóváhagyást igénylő szerződést.

Utalt arra is, hogy a 2010. január 1. előtt hatályos Gyer. 149. §-ának /4/ bekezdése szerint a szociális intézményben elhelyezett gondnokolt esetében a gyámhivatal nem engedélyezhette a pénz felhasználását - a személyi térítési díj és a költőpénz kivételével - az intézményi költségek fedezésére. 2011. január 1. előtt tehát nem volt jogszabályi lehetőség arra, hogy a gondnokolt anyagi eszközöket bocsásson az intézmény rendelkezésére, és ezt a Gyer. hivatkozott rendelkezései is kizárták. Ebből következően a gyámhivatalnak nem volt mérlegelési lehetősége arra, hogy a gondnokolt érdekében áll-e az intézményben történő átalakítás, és az ehhez történő anyagi hozzájárulás, mert azt jogszabály egyértelműen kizárta. Az alperes hivatkozott arra is, hogy a szociális igazgatásról szóló 1993. évi III. törvény (a továbbiakban: Szt.) 119/A. §-a 2011. január 1. napja előtt tiltotta a személyi térítési díjon és egyszeri hozzájáruláson kívül az intézmény részére történő pénzbefizetést is.

A felperes felülvizsgálati ellenkérelme a jogerős ítélet hatályában történő fenntartására irányult.

A felperesi beavatkozó felülvizsgálati ellenkérelmet nem terjesztett elő.

A Kúria a jogerős ítéletet a Pp. 272.§ (2) bekezdése és a 275.§ (2) bekezdése alkalmazásával a felülvizsgálati kérelem keretei között, a Pp. 274. § (1) bekezdése szerint tárgyaláson kívül bírálta el.

A felülvizsgálati kérelem alapos.

Előjáróban szükséges utalni arra, hogy az Alaptörvény által felállított jogforrási hierarchián belül – egyezően a jogerős bírósági ítélet meghozatala idején hatályos Alkotmánnyal – nincs újabb hierarchia a törvények között. Önmagában egy törvény megalkotásához szükséges képviselői támogatottsági arány sem vezet a törvények közötti fontossági sorrend kialakulásához. A törvényi szintű rendelkezések közötti esetleges ellentmondást – ahogy arra a jogerős ítéletben történt utalás a Ptk. és a Csjt. esetében – a bírói joggyakorlatnak kell feloldania.

Hangsúlyozandó az is, hogy a törvényi és kormányrendeleti szabályok közötti ellentmondás alkotmányossági kérdés, amelynek feloldására az Alaptörvény – korábban pedig az Alkotmány – rendelkezései alapján az Alkotmánybíróság rendelkezik felhatalmazással. A magyar jogrend alapján a perben ítélező bíró nem jogosult – a jogforrási hierarchiát sértő jogszabályi kollízió esetében sem – arra, hogy egyes jogszabályok alkotmányellenességének megítélésével, azok félretétele útján döntsön a jogvitában.

A perbeli esetben a Kúria – az alperes felülvizsgálati kérelmében foglaltakkal egyetértve, és szemben az első fokú ítélet okfejtésével – a Ptk. és a Gyer. alkalmazandó rendelkezései között ellentmondást nem észlelt.

Mindkét jogszabályi rendelkezés a gondnokolt igényeinek figyelembe vétele mellett a gondnokolt jólétét, ellátásának garantálását, és anyagi érdekeinek megóvását fogalmazza meg a gondnok, valamint az állami kontrollt gyakorló gyámhatóság számára. E kötelezettségek a gondok esetében a személyes kapcsolattartást és döntéshozatalt, a gyámhatóság esetében pedig – a vagyonkezelés kapcsán – a gondok által meghozott döntések előzetes jóváhagyását jelentik. Az előzetes jóváhagyás – ahogy arra az alperes felülvizsgálati kérelmében helytállóan hivatkozott – a hatóság kifejezett és egyértelmű nyilatkozata, amely megfelel a Ket. előírásainak. A gyámhatóság előzetes jóváhagyásához kötött magánjogi szerződés – a Ptk. 16. § (1) bekezdés d) pontja és a 20/B. § alapján – létre nem jött szerződés, mert a hatóság előzetes, kifejezett és egyértelmű nyilatkozatát a hatóság képviselőjének ráutaló magatartása nem pótolja.

A Ptk. 20/B. §-a előírja, hogy a gondnok köteles a gyámhatóság felhívására beszolgáltatni a gondnokolt pénzét, értékpapírjait, valamint értéktárgyait, ha azokat – figyelemmel a 20/C. §-ban foglaltakra is – a rendes vagyonkezelés szabályai szerint folyó kiadásokra készen tartani nem kell. A gyámhatósághoz beszolgáltatott vagyonnal való rendelkezéshez a gyámhatóság jóváhagyása szükséges.

A Ptk. 20/C. §-a értelmében a gondnok vagyonkezelésének a gondnokolt jólétét kell szolgálnia. A gondnok köteles a gondnokolt

személyes kívánságait meghallgatni, és a vagyon állagától függően a jogos igényeket lehetőség szerint teljesíteni.

A Gyer. 149.§ (4) bekezdése kimondja a szociális intézményben elhelyezett gondnokolt esetében a gyámhivatal nem engedélyezheti a pénz felhasználását - a személyi térítési díj és a költőpénz kivételével - az intézményi költségek fedezésére.

A perbeli időszakban hatályos Gyer. 149.§-ának (4) bekezdése egyértelműen rögzíti azokat a kiadásokat és költségeket, amelyek kifizetését a gyámhivatal az intézeti elhelyezett gondnokolt esetében előzetesen engedélyezheti. Ezért a Gyer. 149.§ (2) bekezdése szerinti feltétel - amely szerint az ingatlanvagyonba történő befektetés akkor engedélyezhető, ha az a gondnokolt érdekében áll - nem vonatkoztatható a gondnokolt elhelyezését biztosító intézmény mint ingatlan költségeinek fedezésére. A kifejezett jogszabályi tilalom folytán - és dacára annak, hogy az átalakítással a felperes tényszerűen jobb életkörülmények közé került a beavatkozói Otthonban - e költségek intézményi, azaz az állam által viselendő költségnek minősülnek, amelyet e költségek egyszeri hozzájárulás-jellege is igazol. Bizonyítást nem igénylő ténykérdés ugyanis az, hogy az átalakítással nem a felperes, hanem a beavatkozói Otthon kezelésében lévő ingatlan gyarapodott. A felperes érdekében az áll, hogy életkörülményei javuljanak - legalábbis lehetőség szerint ne romoljanak -, ugyanakkor vagyonából hosszútávon képes legyen fedezni életfenntartásának rá jutó költségeit, de csak azokat, amelyek a hatályos jogszabályi környezetre figyelemmel valóban terhelik.

A kifejtettek értelmében tehát a Ptk. 20/C.§-a és a határozat meghozatalakor hatályos, a Pp. 339/A.§-a alapján jelen ügyben alkalmazandó Gyer. 149.§-ának (4) bekezdése között ellentmondás nem áll fenn, hiszen a gondnok a jogos igények - lehetőségek szerinti - teljesítésére köteles, a Gyer. 149.§-ának (4) bekezdésébe ütköző igény nem tekinthető jogos igénynek, mivel kogens, tiltó jogi normába ütközik.

A Pp. 339/A.§-a alapján az alperes határozatának jogszerűségét nem érinti a 2011. január 1. napjától hatályos jogszabályváltozás. A módosítás eredményeként a gondnokolt érdekében álló jogos igényként ismerhető el az Sztv. 119/A.§ (2) bekezdése szerinti költség, kivéve az intézményi költségek gondnokolt pénzből való finanszírozását, amely továbbra is általános tilalom alatt áll. Tagadhatatlan, hogy a perbeli eset során alkalmazott modellt a jogalkotó 2011. január 1. napja után elismerte, a felülvizsgálni kért alperesi határozat meghozatala idején azonban az még jogszabályba ütközött.

A kifejtettekből tehát az a következtetés adódik, hogy a perbeli

megállapodások nem lettek volna jóváhagyhatók a hatályos jogszabályok alapján, ezért azokra alapozottan pénzösszeg kiutalása sem lett volna teljesíthető. Ehhez képest nem volt jelentősége annak a kérdésnek, hogy a gyámhatóság határozata kiterjedt-e a felperes és a beavatkozó Otthon közti megállapodás jóváhagyására. Az alperes határozata ugyanis egyértelműen arra nézve döntött, hogy a perbeli esetben jóváhagyásnak és kiutalásnak nem volt helye, azaz tulajdonképpen az „előkérdést” is eldöntötte. Az előzetes gyámhatósági jóváhagyás kérdésében tehát szükségtelen volt a bizonyítás lefolytatása.

Szükséges megjegyezni továbbá azt is, hogy a felperes által a közigazgatási perben hivatkozott alkotmányi és egyéb törvényi rendelkezések, nemzetközi szerződésekben vállalt állami kötelezettségek és a nemzetközi szerződésekben származtatott emberi jogok érvényesülése nem képezte – nem is képezhette – jelen per tárgyát.

Mindezekre tekintettel a Kúria a Polgári perrendtartásról szóló 1952. évi III. törvény /a továbbiakban: Pp./ 275.§ (4) bekezdése alapján a jogerős ítéletet hatályon kívül helyezte és a felperes alaptalan keresetét a Pp. 339.§ (1) bekezdése szerint elutasította.

A Kúria az elsőfokú eljárásban felmerült alperesi költségről való döntést a Pp. 78.§ (2) bekezdése alapján mellőzte, mert az alperes nem tartott igényt perköltségre. A felülvizsgálati eljárásban ugyanakkor perköltségei megtérítését kifejezetten kérte. Ezért a Kúria a jogtanácsosi képviselettel összefüggésben felmerült felülvizsgálati perköltséget a módosított 32/2003. (VIII. 22.) IM rendelet 3. § (3) bekezdése szerint megállapította, amelynek megfizetésére a Pp. 78.§ (1) bekezdése, 82.§ (1) bekezdése értelmében a felperest és a felperesi beavatkozót egyetemlegesen kötelezte.

A Kúria a feljegyzett illeték viselésére a pervesztésre vezető okokat is figyelembe véve a felperesi beavatkozót kötelezte, amelyet azonban az illetékekről szóló 1990. évi XCIII. törvény 5. § (1) bekezdésének c) pontja alapulvételével a 6/1986.(VI.26.) IM rendelet 14.§-a alapján a felperesi beavatkozó helyett az állam visel.

Budapest, 2012. október 24.

Dr. Sperka Kálmán sk. a tanács elnöke, Dr. Hörcherné dr. Marosi Ildikó sk. előadó bíró, Dr. Dávid Irén sk. bíró

A kiadmány hitelével

bírósági írnok